

नं० ४६७८ - च
गौत्रिरात्र ब्रतदीपनविधिः
पत्राणि ३

नं० ४६७८-च

गोत्रिरात्र व्रतोद्यानविधिः

नं० ४६७८-च पत्राणि ३ (त्रीणि)

श्री गौत्रिरात्र ब्रतोद्यापन विधिर्लिख्यते। नमस्ये च सिते पक्षेत्र्योदशी च याति श्रीः। सूर्योदये स सुभाय
 दंत धावन पूर्वकं। १। कुर्यात् स्नानं ततश्चैव स्थापयेत्कमलापतिं। नक्ष्मिना रायणस्या गौत्रिरात्रा पोषणं यत्।
 प्रथमं कनशं स्थापयित्वा तोयेन परितान्। कुंभौ परि न्यसेत्पात्रं यव गोधूम तंदुतैः। पूजा तत्र प्रकृत्
 या विस्मोदा पश्च नित्यशः। प्रदक्षिणं सवसायं धेनोः कुर्यादिने दिने। मुकुरे किं किं एमा राशीषे
 नित्यं च वेष्टयेत्। दात धरा ऊपूजादिये वाहारं दिने दिने। गोमया क्तमथैवैकं प्राशयेत्परायणो। अथ नि
 यमग्रहण मंत्रः। गोविंदं च ऊगं नो य गोवर्धन धराय च। गौत्रिरात्रं करिष्यामि शरणं मे भवात्युतः।
 दिनत्रये वा तिकांते परि पूजयेत्तव। करिष्ये पारणं मातव्रतं मे परं मस्त्विति। स सुपोष्य त्रिरात्रं तु मे
 किं तत्वा ततः स्वयं। भोक्तुं हं च चतुर्थे हं सोमा ज्यं देहि नो मम। पूजा। करोमि देव देवेश प्रसादा तव केशव।
 शरणं मे ऊगं नाथ निर्विघ्नं कुरु मे प्रभो। इति पठि। पंचामृतैश्च श्रीखंडैश्च सुमैश्च चयेत्ततः। शतप
 त्रैर्च पकायै पुष्पैः पूजां प्रकल्पयेत्। धूप दीपैश्च नैवेद्यं। नमस्कृत्य तोषयेत्। पूजा मंत्रः। पादौ नमा
 मि बलिदान वमर्दनाय ऊगं नमामि सुवनत्रय पात्रनाथ। कद्यौ नमामि कमलारमणय चित्ते
 योगीश्वराय करवे केशिरः सुधात्रे। अर्घ्य मंत्रः। केशि राशि उत संवास वासुदेव ऊग त्वमो गुरु
 हाण वं मया दत्तं सोमा ज्यं देहि मे प्रभो। प्रथमे नातिकेरेण द्वितीये बीज पूरकं। तृतीये हनिक
 ष्याडं एतैः अर्घ्यैः प्रकीर्तिताः। कृष्णं डैर्नासिके रैश्च बीज पूरैश्च दाडि मैः। अर्घ्यं देद्या इमां कांते काम
 धेनो स्तथैव चातत गो पूजा। मंत्रः। गावो ममाग्रतः संतु गो गो मे संतु एष्टतः। गावो मे हृदये संतु

गवांमध्ये वसाम्यहं पंचगावः समुत्पन्ना मथ्यमाने महोदधौ तासां मध्ये तु या नंदा तस्यै
 धेनू नमो नमः । यो लक्ष्मीः सर्वभूतानां याचदेवेयवस्थिता । धेनुरुपेण सा देवी मम पा
 पंघपोह तु । नमो गोभ्यः श्रीमतीभ्यः सौरभीभ्यो नमो नमः । नमो धर्मसुताभ्यश्च पवित्र
 भ्यो नमो नमः । ऊर्वाधारे मृताधारे देवपितृचहृद्यदे । आसेविता मया देवि मम पापंघ
 पोह तु । सर्वदेव मयी दोग्घी सर्वदेव मयी तथा । या सा कामदुर्वा नित्यं तस्यै धेनू नमो नमः ।
 ब्रह्मणो त्यादिते देवि सर्वपापविनाशिनी । संसारार्णवमंजानां गोमाता त्रातु महं सि ॥
 सुरुपा बहु रूपाश्च मातरो लोकमातरः । गावो मासु पसर्पंतु सरितः सागरो यथा । अदि
 तिर्देवमाता च वेदमाता पृथ्वीश्वरी । धेनुरुपेण सा देवी मम पापंघपोह तु । सुमद्रा सुर
 भी नंदा सुशीला नंदनी तथा । समुद्रमथनोत्पन्ना पंचगावः प्रसीदतु । गोपूजा हृदा यै०
 रंतायै० हृदायै० काम्यै० चंद्रायै० ज्योत्यै० अदित्यै० सरस्वत्यै० मलयै० विश्वत्यै० अग्न्यायै०
 उस्त्रायै० उस्त्रियायै० अत्यै० ऊर्गत्यै० शक्र्यै० । गवामर्चप्रदा तं यः सोयाहेतुदिनत्र
 यं । गोर्ध्वः । क्षीरोदधि समुद्रतरलाथं च दिवौ कसां । गतिस्त्वं सर्वभूतानां गृहाण
 वं प्रसीद मे रुद्राणां च वयं माता वसूनां दुहिता च या । आदित्या मणिनी च वग्दहन्ती ।
 गोया समंत्रः । हविश्यां न च नैवेद्यं चारयेद्युवसंयुतं । सुरभी वैष्णवी माता नित्यं वि

सुपदे स्थिताः प्रतिगृह्ये तु मेघासंसुरभी मेघसीदतु। करसंपुटं सत्वा कामयेनोरग्रे वाचं।
 नो गानि हंतु मम कामदुःखं पसंनपापां निहंतु नमः नाशत्रुनिहंतु मः नादोष्ठीनिहंतु नः प्रायु
 र्ददातु० पुनर्ददातु० तृतीयाददातु० सौख्यं ददातु० न विद्यो गोस्तु पुत्रेभ्यो भर्तृ च सह बंधवैः। तत्प्रसा
 दन भर्तृ मे निष्प्रजामे सदा त्वपि। मातरः सर्वं न तां गावस्त्रेभ्यो यद्विरिता। यदायं
 ब्रह्मणस्तथा येन वो लोकमातरः। दातुः कुशलं तं धेनुं दत्ता तारयते धुर्व। पूजितो च स्तुता सा
 मे सौख्यं पुत्रां ददातु मे। इति। एवं संपूज्य गावश्च गोविंदं च दिनत्रयं। भूमौ च शयनं कार्यं ब्र
 ह्मचर्यं समन्वितां पाखंडाः शयमनं तत्रोर्ध्वं चैव विवर्जयेत्। मोनं दिनत्रयं कार्यं पूजाका
 रं तथापि ना। ॥ तृतीये दिवसे प्राप्ते वंशपात्रं रयंततः। सप्तधान्यैर्विरुद्धैश्च वंशपात्रं स्थितैः शु
 भैः। सुवासिन्यस्तथा पूज्या नित्यं तं बलकुं कुमैः। इति॥ ॥ अथ सुद्यापनं कार्यं व्रतं संपूर्णं सि
 द्ध्ये। गोष्ठे वा गोपथे वा पितृभूमिं गृहं शुभं। अष्टहस्तं चतुर्हस्तं वा चतुरस्रं सुशोभनं सु
 धाधवलितं सत्वा तत्र कुर्वीत शोभनं। वितानं पुष्पमाच्छाजिः फलैर्नानाविधै रपि। रात्रौ
 हि सर्वतो मंडू मंडू च प्रकल्पयेत्। आचम्यादिप्रयोकपर्वकं ब्राह्मणानां वरुणं। वरुणश्चा
 दं पुनः स्वस्ति वाचनं। अस्य या० सर्वं सत्त्वा पश्चात् मंडूत्वे आगत्या देशका नैस्मत्त्वा। मध्य

कः शो संस्थाया सुवर्णमापतः कार्यः षोडशः प्रतिमा शुभाः । माषकेन सुवर्णेन त्रक्षी
 नारायणं शुभं पाठः । अस्तु तारण पूर्वकं प्रतिष्ठां कुर्यात् । जोवर्द्धनश्च कर्तव्यो राजतः प
 त्रसंमितः । कुत्राकारो महावृक्षैः शोभितः पक्षितैः शुभैः । गोप गोपीसमाकीर्णो महावृ
 क्षसमन्वितैः । सर्वत्रक्षी नारायणो देशो पूर्ववद्विधिपूर्वकः । पूजा । श्रीत्रक्षी नारा
 यणाय नमः । देहांगन्यासः । प्राग्वक् भगवत्कृष्ण गोप गोपीसमन्वितः । रुक्मिण्या
 दिमिराज्ञीभिर्मम प्रसादात्तव केशव । गोपुच्छे निवसस्तत्र स्नानं
 कुर्याद्व्रती तदा स्नानं । आ० वस्त्रा० । आ० । यज्ञोपवीतं । आ० । चंदनं । पुष्पं । विशेषः । श्री
 स्नाय नमः । पादौ । हरये० । ज्ञानो० । वत्सदेवाय० । उदरे । मुकुंदाय० । कर्णौ । चक्रिणे० । ठुजौ । श्री
 कैलाय० । कंठे । पद्ममुखाय० । मुखे । गोविंदाय० । शिरसि । इत्यर्च्यं । जपेत् । आवर्ण्य
 जा । केशवाय० । निस्तवे० । सत्साय० । वासुदेवाय० । हृषीकेशाय० । पद्मनाभाय० । जन्मा
 ज्जनाय० । दामोदराय० । माधवाय० । त्रिविक्रमाय० । अनिरुद्धाय० । अधोक्षजाय० । हरये०
 श्रीचराय० । मत्स्याय० । कूर्माय० । वराहाय० । नृसिंहाय० । वामनाय० । परसुरामाय० । रघुना

शाय० बुलमद्राय० बुधाय० कलंकीने० नारायणाय० रुक्मिण्यै० मित्रविंदायै० जं
 बुवत्यै० यशोदायै० बुलमद्रायै० नंदायै० सुनीदायै० सुमशायै० सुशीलायै० सुरन्यै०
 कामधेनवे० । दिव्यात्तपूजा । गोवर्धनधराधारगोकुलत्राणकारक । विष्णुबाहुल्य
 तोद्वारपूज्यामिनजोतमः । प्रब्र० । क्षीराब्धि सतस्रं वासं वा सुदेवज्जगत्पते । गृह्णाणा
 ब्र० मया दत्तं सो मा ग्यं देहि मे प्रभो । गोत्रिरात्रव्रतार्थी य फलं मम करव्रतं । सर्वकाम
 मप्रदानेन गृह्णाते । धूपं । दीपं । नैवेद्यं । आ० । तं कुरु । नमस्कारः । प्रदक्षिणा । दक्षि
 णा । आरातिका । पुण्याहदीर्घमायुरित्यादि० । विप्रभोजनसंकल्पः । गो० । उमामहेश्व
 र । पद । शय्या । उपाढा । तिलपात्र । वृतपात्र । भयसीव । यस्य स्मृत्या० । एवमुद्यापनं
 कार्यं व्रतं संपूरा हेतवे । रात्रौ जागरणं कृत्वा गीतवान्त्य कौतुकैः । ततः प्रभातस
 मये होमं कुर्याद्यथाविधि । देवधेनुं च विप्राय विधिवत्पृष्ठतो व्रजेत् । पदे पदेश्वने
 धस्य फलं प्राप्नोति निश्चितं । यथाशक्त्या ब्रह्मना निदत्त्वा नुजा वि स ऊयेत् । परिपू
 र्णव्रतं सत्त्वादत्वा कामान्मनीषितान् । प्ररूप्येयथवा गोष्ठे मातर्गन्धुं ध्या सुखं । विस
 ऊनः । धन्योस्मि सतस्रं त्पोस्मि कामधेनो प्रसादितः । सर्वकामे विनिमुक्तो ह्य

३

स्यामिहुरिसंमिधौ। गावोरक्षतुमेपुराणं गावोरक्षतुमेश
 शः। गावोरक्षतुमेसर्वं पुत्रपौत्रकल्त्रयं। नमोस्तुकोमद्य
 नुभ्ययाः पुनर्तिज्जगत्रयं। यदाधारस्मिर्तसर्वं नरादिभ्यः पुनः
 पुनः। उद्यापनांते विष्णुमंत्रेण होमः॥१०८॥ = प्रमिषेकः। आशी
 र्वादः। इति जोत्रिरात्रव्रतोद्यापनविधिः समाप्तः॥ सर्वत्र १७८
 ज्येष्ठशुदीउशनौदी। श्री ५ विष्णुदेवतसुत्रकल्लदेवेनलिः

जोत्रिरात्रव्रतोद्यापनविधिः